

REGALOS del present número:

Primer folletí de la joguina còmica

ELS DOS CUNILLS

(FREDERICH FUENTES, FILL).

Penultim de la preciosa novela ilustrada

LLUYTA DOMÈSTICA

(KINDEL, traducció de BORI Y FONTESTÀ).

Núm. 34.

15 céntims.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Raurich, 20, principal.

NÚMERO CORRENT. 15 CÉNTIMS.
 » ATRASSAT. 20 »

Director: J. Nyné Rabell.

Administrador: Bartomeu Lloró.

MANEL ROVIRA Y SERRA, autor del drama *Gent de vidre*.

Ja'm dispensaran las *campanas*.

No sé si va ésser el fret d'aquells dias ó be las declaracions de tots els *ilustres* saltimbanquis politichs, que portavan els diaris, lo cert es que, cap allí al mitj dia del dilluns, vaig comensar:—¡Ay que'm vé! ay que'm vé!—y vulgas no vulgas, no va haverhi més remey que ficarme al llit, ab uns recorgolaments de ventre, que talment semblava qu'hi tingués un escamot de caballeria, fent l'exercici.

Jo judico que també va contribuirhi una mica á que tingués aquell *insult*, lo que va dir dias enrera el Ministre de la Governació—qu'es com si diguessim, el cap de colla de tots els polissons d'Espanya—sobres aixó de las garantias.

Qué no ho saben? Un servidor va llegirho mentres s'empassava una cullarada d'escudella, y sort que varen serhi amatents á tustarme l'esquena, sinó crech que á horas d'ara, no podria pas contarloshi.

Afigurintse que, segons sembla, va dir que la suspensió de garantias pera certas provincias,—y ja s'hi poden jugar un peix, que Catalunya es de la colla,—no seria transitoria, sinó permanent. Qué me'n diuen? Lo qu'es un servidor, d'ensá que vaig llegirho que'm trobo tot regirat.

Y ara no s'afigurin que siga la por de que'm duguin á Canarias per un tres y no res, ó'm fiquin á la presó, si li passa per la boyna á un de la secreta.

No senyors; res d'aixó. Lo que'm te consirós y'm fa perdre la gana, es lo que deu patir el pobre Ministre ab aqueixas cosas.

Pensar qu'encara no fa quatre dias, allavoras d'aquella ditxosa passa que feu tornar mitj bojos á casi tots els diputats del Congrés, ell sigué un dels més esperitats y tot eran grans crits de llibertat, y tornemhi ab la llibertat, y avuy, veures dut á servirse de medis absolutistas!

Ell, qu'es més lliberal que'l mateix Bernat Xinxola!... *Vamos*: n'hi há per enmalaltir del sentiment, per més Ministre que un siga.

Pobre senyor! Cada dia, cuan obro'l diari, el cor me fa trip-trap, de por que no hagi mort ab el fel sobreixit, y al vespre, reso un *Pare-Nostre* per la seva salut avans d'adormirme.

Perque, ¿cóm ho fariam sense un Ministre tan adelantat, ara que's tracta de suprimir las corridas de toros?

Ben segur que, mentres vostés dinan ab tota tranquilitat, ell se rosega las unglas, rumiant un Real Decret perque la maynadá no pugui jugar á bous en tot el territori *de la Peninsula é Islas adyacentes*, ni'ls betas-y-fils vendre botons de banya, y fins podria ésser que manés cambiar el nom al carrer del Bou de la Plassa Nova. Y sinó, al temps per testimoni.

Potser vostés me dirán, que tan se valdria volguer curar un cranch ab cataplasmas de malvas? Y be, fillets, tot es el comensar de las cosas: vostés tinguin paciencia y agafin una cadira si's cansan, que lo demés ja vindrá un dia ó altre.

Y després, volen dir que també no son panyos calents lo del *meeting* del Teatro Principal, (y ho dich ab tot el respecte que'm mereix, la declarada bona intenció dels que van organisarho).

Veuhem; un servidor es un pobre home sense lletas, que no allarga gayre més lluny del seu nas; però, á n'el meu poch entendre, m sembla qu'aquesta mena de reformas, si no las fan els mestres d'estudi, no las farà ningú.

¿Qué'n treuriam de que una Real Ordre suprimis las *corridas*, suposant que algún Govern estimés tan poch el poder pera ferho?

El *pueblo soberano*, sobretot el d'enllá del Ebro, faria una revolució y tot quedaria com avans... ó més malament.

¿Qué no s'han pensat dir res, treurelshi'ls toros? Que'ls hi treguin els carrils, l'ensenyansa, y fins el sol si convé: però els toros!... ja veuriam com aqueix poble, que no ha sortit del seu ensopiment, malgrat tots els desastres y totas las vergonyas passadas, s'aixecaria com un sol home, disposat á fer un altre *Dos de Mayo*, en defensa de las banyas. No hi ha que somiarhi.

La sola manera d'acabarho, es que la gent no hi vagi, ni de franch. Y per aixó, s necessita molt *narro* y molts cartipassos; el mestre d'estudi es la quinina que ha de matar aquestas tercianas; sinó, tenim *toros* fins á la Vall de Josafat.

Encara que si be's mira, potser valdria més aixis: perque, sense *corridas* ¿qué li queda á Es-

ISLAS BALEARS. — LA CARTUJXA DE VALDEMOSA.

panya? Després de ben garbellat y fora la gent de cua, no gayre res més que somia-truytas, polítichs tarats y periodistas toca-campanas; com el que l'altre dia va fer l'article de fondo del *Correo*, diari que's publica á la *Villa y Corte de todas las Españas*. (*Sic transil gloria mundi*.)

Contin que'l bon senyor ha descobert—y aixis ho deya en lletres de motllo,—que tots els mals que patim, ens venen de la massa abundó de *oradores, literatos y pintores* que congria'l reyalme. ¿No han quedat blaus? A mi, casi'm va agafar una basca d'alegria.

Perque es lo que un servidor va pensar desseguida: ab poch descobriments com aquest, ens farém célebres per tot Europa.

Es com si demá vostés agafessin un captayre y li diguessin:—¿Vols que't diga de que't pervé la teva pobresa? De que tens arreconadas masses dobles de quatre, cinquenas y durillos d'aument.—Ja sé que vostés no ho farán, per por de que no'ls hi paguin l'endevinalla ab la garrotada que mereixeria l'articulista madrileny, per

ferlo sortir de la seva *apoteosis*, però'l cas vé á ser el mateix.

Y vist per un altre cantó, mirin que seria cosa de ferne un'auca, si pensantnos ésser més pobres que una rata, ens trobessim, de cop y volta, tan ríchs com en Xifré cuan va tornar d'América! Per desgracia, l'*Correo's* va descuydar de dirnos que la majoria dels nostres oradors, son xerrayres que mouhen més soroll, tant com més buyts están; que casi tots els literats, no passan de retórichs somia-truytas, encara més buyts que'ls oradors; y que bon tros més de la meytat, dels que pintan, sols serveixen per embarnissar una regadora, y encara gracias.

De tot aixó si que'n tenim y ens en sobra per vendre. Però de lo que n'hi há més abundor,—y bona sort fariam qu'algú'ls prengué, encara que fos donantli quelcóm á sobre, si no'ls volia de franch,—es de periodistas qu'están sempre á la lluna de Valencia.

Si senten á dir qu'algú'n demani, fassin el favor d'avisar: els hi donarém á cuarto'l renge.

JOSEPH PIULA.

Desde París.

(DE NOSTRE CORRESPONSAL LITERARI).

Sens dupte haurá arribat fins als ilustrats lectors de CATALUNYA ARTÍSTICA, la nova trista de la mort del gran literat francés Jules Barbier, ocorreguda aquí. A Barcelona fou molt llegit; la gent novella en literatura que sempre té'ls ulls girats vers las fronteres de l'Europa civilisada, ha trobat espay pera sas inspiracions en las páginas de Barbier, entre altres autors que pagan sovint la patenta.

He llegit á Barcelona poesias d'un poeta castellá jove y dels que ho fan bé, imitant la tassitura de l'oda de Barbier. Al llegirho m'ha semblat tenir á devant l'única traducció castellana que de las obras d'aquell corria cuan s'inaugurá l'expedició de llibres á dósis homeopáticas.

Barbier en els seus bons temps era capás d'aixecar un himne á un pal telegráfic, á l'acera d'un carrer, dihent tot lo hermós que s'hi pot dir y que en aquells temps en que l'*spleen* se discutia com á matèria pera fer versos, s'hauria deixat de recó, no haguera semblat poetisable.

En el camp teatral, se li havia espigolat molt també. També segurament hauria perdonat als ben intencionats desitjosos d'apendre, cansats del estanca ment de la literatura castellana, de iniciarse, per lo que toca á las regionals, en las corrents de la vera inspiració y aixó ho podia fer com á mestre.

Donchs *bueno*; el que fos conegut en la nostra terra no'm relleva d'apuntar aqueixa nota trista que ja haurá sigut trasmesa.

Un atach de parálisis que l'amenassava desde molt temps, ha donat compte d'aquella ecsistència tan feconda pera las lletras francesas que treballá fins á sa darrera hora deixant en cartera una porció d'obras que no ha pogut veure representadas; contantse en aquestas un gran drama sobre la guerra de la independencia, ab el titol de *Enfants de la Liberté*.

Sarah Bernhardt li havia dat un disgust que l'emocioná fortament, reusant posarli, fa d'aixó quatre anys, al teatro de la «Comédie-Française» una comedia en vers que havia acabat llavoras.

—Ja no se'm vol representar; ja hi fet á tots, deya casi plorant.—*Je suis donc fini!*

Nasqué el 8 de Mars del any 25.

En 1847, als 22 anys en aquesta «Comédie-Française» que li doná el «congé» als setenta, debutaba Barbier ab l'apropósit en vers *L'ombre de Molière*.

Era nombrosa la llista de sas obras, senyalantse *Faust*, drama lírich, música de Gounod; *Pardon de Ploërmel*, música de Meyerbeer; *Romeo et Juliette* y *Philemon et Baucis*, música també de Gounod.

Els seus versos s'han vist acompassats per las inspiracions dels immortals en l'art diví: Beethoven, Meyerbeer, Saint-Saëns, Thomas, Gounod, Massé, Delibe, fins á Offenbach, amo de l'ópera cómica; hermosa companyia.

Catalogar els seus dramas y comedias sería tasca llarga de fer y enutjosa d'escoltar.

S'havía rabejat en las glorias d'autor.

Tingué per aixó fondas penas de familia que á sa biografía hi portavan una emocionant reconciliació en la vellesa.

Deu li hage fet gracia d'aquella altra gloria predicada com eterna.

* *

La «Société Nationale» de Bellas Arts, del antic «Champ de Mars», ha decidit en la última sessió celebrar la seva anual exposició, que tanta importància sol revestir, en el período del 22 Abril á 30 Juny próxim, en el Gran Palau de Bellas Arts. El *vernissage* tindrà lloch el 21 d'Abril.

El reglament aqueix any ha sigut modificat limitant el número de envíos pera cada secció en cinch, deguent els pintors y gravadors, que no tenen cap relació social ab l'institució, remetre las sevas obras al «Grand Palais», del 15 al 17 de Mars próxim.

Els associats haurán rebut segurament las instruccions de la delgació de la Societat, per lo que respecta á envió d'obras y demés.

* *

Fa molts días que ve apassionant al públich l'abnegació del grapat de mariners de la costa de Marsella que van salvar als passatjers del vapor *Russie*.

Verament l'heroisme ha arribat fins al prodigi. En la tribuna els diputats de la regió, y la premsa francesa en general, han exsultat els esperits, sobre aquest fet, logrant arribar á quelcóm més humá que'l donar senzillament las gracias.

Le Figaro y *Le Matin* han recullit alguns milers de franchs. Podria molt bé arribarse á 40 ó 50 mil, que referian als pobres marins dels naufragis y dels cops de mar de la pobresa.

¿Y's paga potser encara bé ab diners?

Las celebritats científicas, lletradas, els grans generals tenen els seus monuments. No'ls arrenca la corona de llorer el regust d'egoisme que en la historia de cada un se troba. Molts eminencias científicas s'emportan ab la cama ó ab el tumor que operan fins el darrer céntim del malalt y de la familia. Els resplandors de la gloria els illuminan per aixó.

L'idea de Mistral sobre aqueix fet hermós d'uns cuans homes de cor, es oportuna. ¿Per qué's pregunta'l gran poeta provençal, un monument no ha de recordar l'abnegació d'aquets humils? ¿Per qué no consagrar la memoria d'aqueix fet vora la mateixa platja ab una *stèle de marbre*?

La mar ressonaria ab son clam etern ó inmens y la pedra li retrauria l'immensitat del cor humá.

Els farán de la *Legió de Honor*; però d'aixó fins se'n fa á polítichs de la mida espanyola.

ALFONS M.ª PARÉS.

París, Janer 1901.

Tardor.

Aixís com se desfulla
l'arbre del bosch,
igualmente se desfullan
mas ilusions.....
Aixís com se coll-torsan
totas las flors,
igualmente se coll-torsa
mon pobre cor.....
La tardor pren fugida,
vindrá'l bon temps
pero'l goig en mon ánima
no vindrá més.

X. ZENGOTITA BAYONA.

BELLAS ARTS.--LA FORMIGA. (Escultura de Joseph Campeny.)

Estudis socials

L'OBREY Y L'ESTALVI (1)

(CARTA DESCLOSA Á UN TREBALLADOR)

Fragments.

Molt estimat amich meu: Una satisfacció grandiosa y una extranyesa agradable m'ha produhit la lectura de la llarga y sentida carta que acabas de

(1) D'un opúscul pròxim á publicarse, premiat en el Certámen literari de Manlleu, en 1885.

dirigirme. ¡Quina historia tan ben trassada de ta azarosa vida, y quin final més exemplar, ahont el desengany proporciona novas ensenyansas per la experiència que transformarán el teu modo d'esser en hermós y falaguer pervindre!

Jo sabia que, des'que havías eixit de la casa payral, per anarten á confondre en la immensitat de la capital, havías adquirit cert esperit cosmopolita, fins al extrém de que per boca dels anants y vinents sentía que ja no't recordavas d'aqueix reconet de mon ahont junts passárem l'infantesa, é hi tenim recorts que, vulgan no vulgan teorias y circumstan-

cias, son sempre dolsos y confortan l'esperit en els moments de fatalitat y angustia.

La teva carta m'ha posat en clar tot el camí que has seguit durant la teva ausència, y m'ha proporcionat la satisfacció de véurer que has aprofitat á temps las ensenyansas dels fets, que son millor que'ls concells, la veritable doctrina de la experiència.'

Tu m'ho dius ab humil y noble sinceritat: — al passar el lllindar de ma casa y toparme ab l'aglomeració de la capital, la confusió del exterior penetrá dins de ma inteligencia y cóm si hagués recobrat una nova vida, vaig llensarme al torbellí de extranyas ideyas. Mon esperit de justicia, mon afany de seguir el camí recte, me feren sentir els planys del desheredat, y en un tancar y obrir d'ulls vareig trobar-me, sens adonar-me'n, com si estigués sugestionat pe'l principi tan propagat de la transformació social.

Empresa la marxa, comensada la pendent, y á

TARRAGONA MONUMENTAL.—PORTA DELS CLAUSTRES DE LA CATEDRAL.

punt de precipitarte en l'abim, sobtadament has deturat els passos, y apartant la vista del fons que t'atreya abforsa incontrastable, has girat els ulls al cel y un raig de llum puríssima t'ha fet véurer tota la espantosa negror de la fondària, y has emprés ab valentia la contramarxa per tornar als bons temps dels dolsos recorts y profitosas doctrinas apresas en aqueix reconet de montanya.

La teva resolució es ferma: no vols continuar en el camí de la agitació nerviosa, de la xerrameca inútil: t'apartas y aislas per complet de la propaganda desesperada. T'apartas d'ella ab desenganys y feridas y acabas dihentme: — A pesar de tot, tinch ànsias de millorament per la classe á que perteneixo: jo desitjo'l be del treballador, jo vull contribuir á la solució del conflicte social: jo vull per ma part, aportar un grà d'arena á la satisfactoria resolució de la cuestió obrera, per tñdrer la tranquilat del que ha complert ab un deber de consciencia. Feta aquesta resolució inquebrantable me preguntas:

¿Qué pot fer l'obrer aisladament per contribuir á la solució de la cuestió obrera? y'm demanas que't contesti, per atemperar la teva conducta al meu consell.

Aquí vé lo difícil del cas, puig jo no sé si sabré explicarme, mes ja que'm posas, com s'acostuma dir, en un carrer que no's passa, faré de tripas cor y m'embrancaré en el desenrotllo d'aqueix tema.

.....
 Aném á pams. Avans que tot precisa sapiguer lo que es la cuestió obrera. Deixemnos de teorías d'es-

TARRAGONA MONUMENTAL. — PORTA CICLÓPEA.

cola y de filosofas respecte la propietat, els instruments de treball y altres cosas per l'istil que molts creuhen teorías modernas y son més vellas que'l temps de la María Castanya.

La cuestió obrera es deguda á la desproporció entre el treball del obrer y la recompensa que se li dona, agravantla cada día més la distància que continuament aumenta entre dita recompensa y las necessitats de la vida, ó, com havém dit altres vegadas, entre'l *guany y'l gasto*.

El guany es á voltas cap, y en-relació ab el gasto,

insuficient, bastant ó sobrer. El gasto té tres límits basats en lo necessari, lo útil y lo supérfluo.

Si relacionas una cosa y l'altra, veurás que'ls obrers en quant al guany poden trobarse en cinc cassos distints, dels quals en els dos primers ó sigui cuan el guany es nul-lo ó insuficient, no guarda relació ab el gasto, y alashoras es inevitable la miséria.

No parlo aquí dels que guanyant un sou suficient, sofreixen també penalitats; aquets podran estar descontents ab rahó de que'ls retribueixi malament el seu treball, mes atesas las actuals circumstàncias, deurían enmotllarse á las mateixas en quant al modo de viurer y es que en els *gastos* exageran, desconeixent la seva situació, y poguent arribar á lo necessari, volen també lo útil y lo supérfluo, y'ls resulta alló de *qui tot ho vol tot ho pert*.

Donchs, com deya, el conflicte neix de que gran part de la classe obrera's troba á voltas, ó en que'l guany es cero ó be insuficient per atèndrer á las necessitats de la vida. ¿Cuan resulta que'l guany es cero? Cuan l'obrer careix de treball. ¿Cuan es insuficient? Cuan reb un jornal mesquí.

Cregas, amich meu, els errors dels governs per un cantó, l'egoisme dels amos y'l modo d'esser del obrer per un altre, del que no n'es responsable per haverlo tractat com á bestia de carga sens proporcionarli educació ni instrucció, ha portat aqueix deplorable estat de cosas. Si'ls governs, preocupantse seriament en l'imperi de la moral y de la justicia, apartessen dels tallers als menors de edat y á las donas: dictessen severas midas respecte de la higiene dels locals industrials: castiguessen el frau y la falsificació y fessen cumplir una tanda de disposicions basadas sempre en els principis inmutables de la moral y de la justicia: si'ls amos, en lloch de abandonar-se al febrilisme de las especulacions mercantils, s'inspirassen en els dictats de la equitat y anteposessen aquesta al egoisme pagant als treballadors el jornal que guanyan, sens explotar la circumstància de esser molts els que demanan feyna, per abaixar alashoras el jornal ab la seguritat, apesar del sou escàs, de trobar obrers que preferirán guanyar una poca cosa avans que res: si'l treballador aprofités el temps en que'l jornal es gros economisant de debó per cuan hi hagi un *paro* for-sós ó sofreixi una enfermetat: la cuestió obrera quedaria tan atenuada que jamay arribaria á la categoria de conflicte social.

Suposo que no tinch de convence't de que'l pro-

blema social si bé necessita la intervenció del govern y dels patrons, necessita també, sobre tot, l'apoyo del mateix obrer, ja que de son millorament se tracta, puig si aquest negués son apoyo y bona voluntat á la solució, tampoch conseguiria sa millora, perquè, además de que com diu l'adagi: *á lo tuyo tu*, l'obrer deu demostrar qu'es digne y mereixedor de las reformas que demana. Ab sas costums, ab son modo de viurer, ab un afany d'estalvi s'ha de fer acreedor á la obra social de son millorament, porque aixís com diuen que'ls pobles tenen els governs que's mereixen, també dirían que l'obrer te'l régimen que's mereix.

En primer lloch tens de compèndrer que, com diu l'economista Joan Baptista Say, els estalvis augmentan el capital de la societat y al mateix temps es l'únich medi d'enriquirse que te'l pobre, segons diu el sociòlech Juli Simon. Donchs be, estalviant, contribuheixes al augment de la riquesa pública, formas un nou capital y ja tens per ta part l'haver resolt dos problemas, l'un que á tu t'interessa directament, porque ab ell te salvas dels *paros* y faltas de treball, aixís com de las enfermetats, y per un altra part ab els teus estalvis aportas, no un treballador més que busca capital que l'ocupi, sinó un capital que ocupará treballadors, porque amich meu, y aquí está lo incompreensible de moltas lluytas, no es cosa de fer desaparèixer ab una bufada el capital, cuan el conflicte actual consisteix en que hi há massa treballadors pe'l capital existent, y lo que convindria es que hi hagués sobra de capitals, porque alashoras els treballadors serían molt millor remunerats. ¿Qu'es lo que fa mal al obrer, com al comerciant é industrial? La *concurrència*. Si hi há molts brassos parats y poch capital la ma d'obra sofreix una rebaixa espantosa: si'ls capitals son molts y'ls obrers poch, alashoras es millor remunerada la má d'obra.

També per medi de las tevas economías pots lograr segurament una cosa y es evitar que'ls teus fills menors d'edat y la teva esposa tinguin d'anar al taller, podent anar els uns á la escola y deixant á l'altra cuydant de sas naturals obligacions. Ab aixó solzament contribuheixes d'un modo induptable á la solució; porque trayent del taller á ta esposa y fills rebaixas la *concurrència* de brassos y permetes ocupació á altres tants obrers. D'aquí se'n desprenen dos fenómenos: per una part logras que hi hagi menos treballadors en vaga y per altra conseguixes que la má d'obra siga mellor retribuïda, per-

que es indubtable que la *concurrència* de las donas y criaturas als tallers, ha contribuït al menyspreu dels jornals y al augment de la jornada del treball.

Y no solzament experimentas aquestas ventatjas, sinó que ab las tevas economías, al emancipar als fills y á ta esposa, arribarás á emanciparte tu. Per medi del *ahorro*, tindrás, com vulgarment se diu *una poma per la set*; si arriban temps en que'ls amos abusan de una explotació injusta, pots arrostrar sens temor á la misèria las funestas consecuencias fins que las cosas s'equilibrin.

Apart de tot aixó, conseguirás la instrucció y educació de tos fills: la bona armonía de la familia, puig com diu Cooper: *La felicitat domèstica es l'únic dò del cel que ha sobreviscut á la cayguda del home, y una seguritat per la vellesa, cosas totes que venen de motllo per evitar els conflictes socials que avuy deplorém.*

MAURICI FIUS Y PALÁ.

Manresa, Faner 1901.

TEATRO CATALÁ

GENT DE VIDRE.—Decoració del tercer acte, de D. Maurici Vilumara.

Redepías.

Encara'l pobre aucellet
dona algunas refiledas
aguantant l'alé del fret
en las brancas despulladas.....

¡Ay aucell, mon bon aucell!
no cantis pas ta agonia
que de tristor, fins el cel
al sentirte ploraria.....

Está mitj mort; lluny del niu
que un día va retornarlo
un día pesat d'istiú
en que'ls trons van espantarlo;
el día que's llensá al vol
al rómprer la matinada

cuan tot just sortia'l sol
y baixava la rosada.....
Y sos cants se van perdent
al sorolleig del nou día,
un soroll que suaument
escampa arreu l'alegría,
mentres el fret es més viu
y la claror riallera,
mentres el día reviu
y la nit queda enredera.....

¡Ay aucell, mon bon aucell!
no cantis pas ta agonia
que de tristor, fins el cel
al sentirte ploraria.

AGUSTÍ CULILLA Y GIL.

PRIMER CERTAMEN LITERARI-MUSICAL

de Catalunya Artística

Composicions rebudas.

(CONTINUACIÓ.)

LITERARIAS:

157. **Tempesta:** lema: *Calma enganosa del mar, etc.*—158. **¡Alerta mascles!**: lema: *Abaix las faldillas!*—159. **La somera de la Rosa:** lema: *Y si, lector, dijeres ser comento, etc.*—160. **La festa major:** lema: *Pobre Roseta.*—161. **Montanyenca:** lema: *Amor.*—162. **Lo brot del romani:** lema: *Flayre de la montanya.*—163. **Roger de Lluria:** lema: *Bras del cel.*—164. **La birondo...:** lema: *¡Pobra donzella!*—165. **L'últim sospir:** lema: *Bon cel.*—166. **Patria:** lema: *Che tutto, tutto, nella patria mia, etc.*—167. **Hivernenques:** lema: *Notas d'hivern.*—168. **La Pona:** lema: *Perfil tipich.*—169. **Crieu corbs...** (Boceto dramàtic.)—170. **A la joventut:** lema: *¡Com vola'l temps, com vola!*—171. **Cuadret:** lema: *Morta d amor.* (No entra en concurs per venir firmada.)—172. **Les alades de la Creu:** sense lema.—173. **Al segle XIX:** lema: *Divitis hoc vitium est auri* (Tibulli).

MUSICALS:

47. **Sequedat** (melodia): sense lema.

Avuy acaba'l termini d'admissió de treballs pera'l nostre Certamen literari. Proximament se farà publich el veredict del Jurat.

ROMEA.—Prescindim de las teorías que pujan prevaléixer en la nova obra del Sr. Rovira y Serra, *Gent de vidre*, estrenada el divendres últim en aquest teatro. Jutjemla com obra teatral. Baix aquest punt de vista, el drama te consistencia en sa construcció, reuneix las condicions indispensables pera interessar al espectador y está vestit ab un ropatje de diàlech eminentment ensopegat.

Justos y encaixadíssims s'hi troban els personatges, y l'engranatge de las escenas, qu'es en tota obra lo que més dificultats pot oferir á un autor, se succeheix sense trobar grops á mida que avansa camí l'acció del drama. Ademés, en *Gent de vidre* s'hi flayra un ambient de naturalitat qu'encisa.

Deixant apart, repetim, la teoria, hem de confessar que'l drama ha sigut ideat ab entussiasme y ver amor, y que'n Rovira l'ha sentit intensament, á la seva ma-

nera, á la manera de la gent reflexiva. Per'xó tan el clou com els incidents que hi voltan, interessan al públich, y ¡quina llástima que no sigui á tot en general!, lo que prova que l'obra te dret á esser un xich més profundisada.

¿Qui no ha vist en la vida real ó no ha llegit descrit manysament per veritables mestres contemporanis aquell tipo de la *Padrina*, qu'es una fotografia posada dintre'l cuadro de l'obra? Confessém que tota la escena en que la *Padrina* enrahona es de lo millor que en el teatro catalá s'ha produhit de uns cuants anys ensá... ¡Y que magistralment interpretat el tipo per la Sra. Munné! Si aquesta actriu no tingués un bon lloch conquistat en nostra escena, divendres hauria guanyat el lloch de cop y volta.

Tipos reals ho son també y moltíssim els del vell cego, el del *Antuan*, el d'en *Martí*, el d'en *Maginet* y el que representa l'actor Manso, interpretats tots d'una manera acabada pe'ls actors Soler, Virgili, Santolaria, Olivé y el ja citat. ¡Si n'es de bonich y de relleu el del noy *Josepó*, ideat trassudament per l'autor y representat ab molta fortuna pe'l nen Guilemany.

L'hereu *Portell*, es l'encarnació vivent del rich de montanya que obra induhit per un sentiment de germanor no comprés fins al final del drama pe'ls obrers, de cor noble tots, sugestionats únicament pe'ls consells verinosos d'un explotador de sa bona fé. ¡Y molts no ho entenen aixis! ¡Quina llástima!

En *Piera* encaixadíssim dintre del paper, hi doná un relleu extraordinari. El tipo que trobém un xich esblaymat, ab tot y que deuria sobressortir molt, es la *Matilde*, perfectament sentit per la Sra. Verdier; que's fongui el tipo repulsiu del *Martí*, se comprén y está justificat; però el de la virtuosa *Matilde* trobém que hi manca pera arrodonir la darrera escena del acte tercer. Apareixent el cego y el *Josepó* també pot ferho la *Matilde*, y doblement s'hi troba á faltar perque podria donar lloch á una escena de conjunt més arrodonida.

Ab tot, l'obra está ben construhida, qualitat que acusa en l'aplaudit autor de *La mel* un avens encoratjador en el teatro. *Gent de vidre* es, en el nostre concepte, l'obra capdal d'en Rovira y Serra. En ella hi ha ficat tota sa atenció, hi ha posat l'ànima y son entussiasme; se veu ben bé que s'ha enamorat del assumpto al concebirlo, y posat á la práctica del desenrotllo hi ha estat felicíssim, perque ha seguit fil per randa'l curs que sa inspiració li marcava.

Poden l'autor, la Empresa y els intérpretes de l'obra estar satisfets d'haver lograt un triunfo.

Al pintor Vilomara també n'hi perteneix un bon xich de gloria, ja que la seva decoració del tercer acte, representant un forn de vidre, va ser molt aplaudida per la justesa de sa tonalitat y dibuix encayent.

NOVETATS.—Del estreno ¡per fil del drama d'en Capella, *La gent del ordre*, ne parlarém en el vinent número: tant temps ens ha fet ell guar, que no li vindrá d'una setmana. ¿Oy?

TÍVOLI (*Teatre Líric Catalá*).—De la elegia *La Rosons* se'n pot parlar baix dos conceptes: com obra dramática y com poemat donat al públich en un llibre. En aquest darrer concepte es una plana preciosa sortida de la ploma del més poeta de nostres poetes, l'Apeles Mestres, de quin som fervents admiradors. Mes. quan el poeta traspassa'l llinar dels bastidors cal judicar la seva obra teatralment, y en aquest cas *La Rosons* resulta una obra fluixa, ab un armasson débil. Del llibre celebradíssim *Poemas del mar* á las taulas, hi ha molta diferencia; dintre del poemat, llegit, s'hi troban totas las filigranas exidas de la ploma privilegiada de l'Apeles Mestres; mes, l'autor sab tan bé com nosaltres que'l teatro exigeix obras sólidas, y no ensajos ni bocetos, y *La Rosons*, admirable de diàlech, ab una frescor peética encisadora, no té, com obra teatral, la consistencia que li requereix. Es, no obstant, suggestiva; molt més podria serho si'l poeta, al resoldres á ferne producció per la escena, l'hagués vestida ab las galas d'un

assumpto més complicat. Era qüestió d'inventar un parell de tipus ó tres ó quatre situacions *tout á fait* teatrals, y á pesar d'aixó, l'obra hauria pogut conservar el sabor primitiu.

El mestre Morera hi ha compost música encisadora. Mes coneixedor dels cops d'efecte que satisfán al públich, l'ha exhornada á *La Rosons* ab números verament arrebatadors, tals com la cansó-sardana del avi Xena, la cansó de las noyas del comensament de l'obra — per més que giri sobre'l motiu popular — y el cant de la boja, més perceptible en son final entre l'espatech de la tempestat.

L'obra en conjunt resulta agradable y el públich l'aplaudeix.

Pera avuy dijous, s'anuncia l'estreno del cuadro plástich *L'Adoració dels pastors*, lletra de mossén Cinto Verdager, ab música del propi Morera. ¿Quántas van, mestre?

CLAR Y NET.

La nova Societat «La Juventud», de Gracia, dissapte va celebrar un dels balls de disfressas en son elegant local, quina sala estava esplendidament enllumenada y alfombrada. Multitud de mascaretes tan bulliciosas com joganeras acudiren allí á compartir l'humor y l'alegria entre l'element mascle, y als acorts de una ben dirigida orquesta que executá'l programa á gust de tothóm.

Pe'l vinent diumenge se prepara en el teatro d'aquesta Societat una representació de la comedia *Lo sant Cristó gros*, del escriptor Aulés y tenen en estudi *Lo Pubill*, del malaguanyat Pitarra.

En el «Centro de Fomento de la izquierda del Ensanche» no's va celebrar la funció anunciada pera'l passat diumenge, per causas imprevisas contrarias als bons desitjos de la Junta directiva.

Per ara, res mes que balls de máscaras. Proximament las comedias catalanas en un acte *Los grills de las sébas y A la prevenció*.

En el «Ateneo del Ensanche» el diumenge passat s'hi representaren las sarsueletas *Los baturros*, *El cosechero de Arganda* y *Los Zangolotinos*, que foren ben desempenyadas per las senyoras Vila y Leon y els senyors Santpere, Miracle, Pujol, Poch y Llop.

En el «Círculo de la izquierda del Ensanche» la vetilla del diumenge ultim posaren en escena la comedia en tres actes *¿Infiel?* y el saynete *Los valientes*, distingintse la senyora Puchol y els senyors Moreno, Torelló, Amigó y Pujol.

En la lluhida Societat «Lo látigo d'Or» (Teatro del Olimpo) tingué lloch la vetilla del diumenge día 27,

l'estreno del juguet catalá en un acte, original d'en Marcell de Jordana, titulat *L'Hostal de la Munda*.

La nova obreta del senyor Jordana, es de senzill y fácil argument, escrita ab soltura, campejanthi en ella un humorisme de bon gust; fou molt aplaudida. La senyora Vidal en son paper de *Cisca* ratllá á gran altura, no tant la senyoreta Guart en son paper de *Marcela*, que no passá de regular. Els senyors Perez (M.), Cirera, Bergés y Ferrer, molt be.

El Teatro ple de gom á gom.
L'autor fou cridat en escena entre grans y seguits aplausos.

La important Societat «Cervantes» está fent tota mena de sacrificis pera que resultin forsa esplendents els balls que donará en el teatro de Novedats á benefici de la *Casa de lactancia y cuna*. Es de preveürer que dit benéfich Asil n'obindrà grans y positius resultats.

Además de capritxosos y elegants cartells y tarjetas que han circulat aquets días, han sigut encarregats á coneguts artistes nous treballs que cridarán l'atenció del públich.

Tant l'adornista senyor Viñals com el jardiner senyor Píera y el senyor Aymat que construeix una artística *marquesina* pera l'entrada del teatro, secundan á la Societat «Cervantes» treballant ab activitat y bon gust.

Com havíam anunciat diumenge, va representarse en el «Centro Lliberal Monárquich del districte seté» (Lope de Vega), la comedia *Lo plet d'en Baldomero* y la pessa *Los tres toms*, obtinguent bona interpretació per part de tots els executants.

El primer ball de disfressas va resultar animat, prometent veureshi més el segón, en que s'oferirán premis.

NOSTRES FOLLETINS

Ab el present número repartím el primer folletí de la joguina cómica en 3 actes d'en Frederich Fuentes (fill),

ELS DOS CUNILLS

estrenada fà poch en el Teatro Catalá de Romea ab éxit magnífich.

La preciosa novela

LLUYTA DOMÉSTICA

quedarà terminada ab el número próxim.

Seguidament oferirém á nostres favoreixedors l'interessantíssima novela d'Eugeni Müller

LA MIONETTE

traduhida expressament pera'l nostre periódich.

Un assalt.

(Historieta d'actualitat)

SEGONA PART

XARADA

Serian per allà las vintidugas
cuan trucaba la porta
de casa don Domingo una patrulla
original, composta
de dos ó tres dotzenas de parellas
ab vestits molt llampants y estranyas formas.

D'entre la *dos-tercera-cuarta-quinta*
destacaban alguns tipos de dona
ensenyant sens cap por de refredarse
unas esculturals *tersa-segona*.

Aixís que entran al pis, al punt comensa
la gatzara y la broma.

Els de la casa quedan tots sorpresos
devant d'aquell conjunt... de pocas soltas
hu tant ab els somris propi *hu* els llabis
se'n van cap al saló ab tota la colla.

Aquest que iluminat está fa rato
ab gas acetileno al punt se troba
convertit no sé si en pescateria
ó bé en festa major d'un estrany poble.

Molts crits, exclamacions, xisclets de fira
brometas ignocentas y altrás cosas
que algú podria dir que fa *escudella*
pero per ells fa *goma*.

Després que á don Domingo alguna *dugas-*
tres-cuarta li ha cantat la palinodia
y li ha contat cosetas
que si ho sent donya Lluècia, prou li ompla
la cara de revessos, ab molts modos
suplica als que allí's troban
que's treguin la careta,
lo que's fa ab poca estona.

Un cop tothom se veu la *tersa-euarta*
comensan els saludos vells y joves
comentant cada cual á sa manera
aquellas ocurrencias tan... galdosas.

Entretant, don Domingo y donya Lluècia
cridan á la minyona
que ab la cara *total* allí's presenta;
y com si li dongués alguna cosa
desapareix al punt, y al cap d'un rato
torna ab una safata bastant grossa
ahont un munt s'hi veuhen de galetas
que'l va dur l'adroguer de allí la vora,
(d'aquellas que sols per sixanta céntims
n'omplan casi be un cove.)

Comensa á repartir per'llí galetas
ab molta parsimonia
alternadas ab dos ó tres carmetlos
perque sigan més dolsas,
seguidas d'un xarop ó bé una orxata
que *tres-cinch* cual se posa.

Després d'aquest refresch, quedan tan frescos.
y pera escalfá'ls cossos una estona
ballan quatre ó cinch balls que á n'el piano
toca una de las noyas.

Mentres están ballant, tot de sorpresa
se quedan á las foscas
perque tots aquells llums acetilenos
el carburo en aquell moment agotan.

Aquest raro incident tothom celebra,
especialment els joves;
s'encenen uns cuants mistos y la festa
per acabada donan
y en mitj d'aquell efecte casi fúnebre
el dol va despedintse allà la porta.

(Acabará).

J. STARAMSA.

Solució á la del número passat.

Ca-la-ve-ra-da.

Francesch Colomer (Sabadell): Se'l complaurá.—X. Zengolita: Me quedo la poesia. L'article es fluix.—Y. S. E. Aviat.—Joseph M.ª de Sucre:

Pot passar á recullirho.—E. Rafel y Surell: ¡Llástima que no estigui tan ben ortografiat com ben sentit! Potser ho retoqui.—Joan Gratacós: No está malament, però es un xich vulgar. Envihi treballs literis.—J. Aymá Ayala: No s'ho pensí que ara estiga millor... D'ortografia, *bueno*; però'l modo de midir els versos!... En fi, no s'impacienti.—Joan Vives Borrrell: Donchs miri, es bastant acceptable... ab algún adob. Ja ho farém.—Santiago Folch: ¡Pau als morts! Cuan nosaltres naixiam *ell* treballava pel Renaixement literari de Catalunya. S'ha de tenir en compte.—Valvrie-Der: Insisteixo en que'l pseudonim es dels engravessats. No obstant, si á vosté li agrada... per mi, *bueno*.—Salvador de Salvatoris (Sabadell): Crech haverli dit ja un'altra vegada que l'assumpto es personal. Gracias per la visita, encara que infructuosa.—F. Mas Abril (Premiá de Mar): Aprofitarém quelcóm.—Joseph M.ª Almeda: Era molt millor l'altra.—Sadurni de Noya: Mol bé tot.—J. Font Fargas (Girona): Se'l complaurá. Envihi alguna cosa més interessant y concisa.—M. Gaig (Sabadell): Ho publicarém.—Joseph M.ª Pujadas: Va bé.—S. Monrás: Ja ho veurá.

Quedan mollas cartas pera contestar.

Fidel Giró, impresor.—Carrer Valencia, 311, Barcelona.

CATALUNYA ARTISTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Si ha bussó á la porta.)

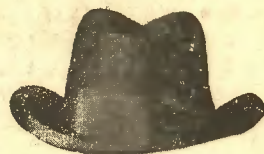
12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada. — 8 de folletí dramátich. — Grabats y dibuixos de notables artistas. — Cubertas en paper de seda.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas. — EXTRANGER, un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.

FÁBRICA DE SOMBREROS

de todas classes y formas

A. GILI

ES DE LAS CASAS QUE VEN AB MES ECONOMIA

HOSPITAL, núm. 16. — BARCELONA

Vendas al engrós y al detall.

PREUS DE FÁBRICA

Casa exclussiva en

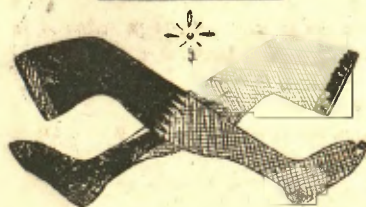
GENEROS DE PUNT

DE

GONZALO COMELLA

CARDENAL CASAÑAS (Avants Riera del Pi). núm. 10.

BARCELONA

Marca registrada.

TANCAT ELS DIAS FESTIUS

Galería Lírich-Dramática Regional

DESPATX Y ARXIU: Raurich, 20 principal.

Aquesta nova Galeria montada luxosament, ofereix als senyors autors dramátichs y músichs compositors de Catalunya, Balears y Valencia, condicions ventatjosíssimas.

Respón del cobro de propietat, conta ab un escullit servey de Corresponsals, percibeix tan sols un 10 per 100 dintre Barcelona y un 15 per 100 per tot Catalunya y regions indicadas, inscrú **gratuitan ent** en el **Registre de la Propietat Intellectual** las obras dels autors que representa, liquida al cap del mes y defensa'ls drets d'autor sense retribució devant de **Centres gubernatius, económichs y judiciales**.

Poden els senyors autors demanar la **Circular** que conté las condicions de la nova

GALERÍA LÍRICH-DRAMÁTICA REGIONAL